

Menaxhmenti i Politikës Fiskale në Kushtet e Ekonomisë së Hapur

Në kushtet e ekonomisë së hapur ndaj rrjedhave të kapitalit, menaxhmenti i politikës fiskale bëhet më i vështirë. Vendet që i nënshtrohen procesit të globalizimit ballafaqohen me pasiguri të shumta që lidhen me madhësinë, shpejtësinë dhe kahen e mundshme të rrjedhave të kapitalit. Masa e efekteve negative në rrjedhat ekonomike të vendit varet nga madhësia e ekonomisë dhe roli që u është dhënë instrumenteve të politikave makroekonomike për kontrollimin e kapitalit.

Pasiguritë më të mëdha lidhen me faktorët ekzogjen mbi të cilët shumica e vendeve ka pak ose aspak kontroll. Ndryshimet e zhvillimeve në ekonomitë industriale si norma e interesit dhe shtimi ekonomik kanë rëndësi të madhe për ekonomitë më të vogla meqë mund të ndikojnë në zhvendosjen e investimeve. Kjo parashtron kërkesa për formulimin e politikave makroekonomike të përshtatshme dhe të qëndrueshme në afate të mesme dhe të gjata, duke përfshirë masat që reduktojnë ndikimet negative që vijnë nga faktorët ekzogjen, ose në të kundërtën të përballen me çrregullimet e rrjedhës së kapitalit.

Disa faktorë që ndikojnë lëvizjet e kapitalit janë të natyrës endogjene si rezultat i drejtpërdrejtë i politikave makroekonomike të vendit. Vetë politika fiskale ekspansioniste mund të jetë burim i problemeve në rrjedhat e kapitalit në vend e cila e shoqëruar me politika monetare shtrënguese shpie në norma të larta të interesit që fillimisht nxisin hyrjen e kapitalit por me probleme të theksuara të mëvonshme. Perceptimet lidhur me qëndrueshmërinë e disiplinës fiskale janë faktorë i rëndësishëm për influencimin e pritjeve investuese por edhe burim potencial i jostabilitetit në rrjedhat e kapitalit.

Rrjedhat e kapitalit lidhen ngushtë edhe me lëvizjet ciklike në ekonomi të cilat mund të përkeqësojnë pozicionin fiskal. Kështu, nën presionin e derdhjes së kapitalit në periudhat e recesionit, për politikbërësit do të jetë më e vështirë që përmes politikës fiskale shtrënguese të ndikojnë në rrjedha të kundërta në bilancin e pagesave veçmas në kushtet kur instrumentet tjera të politikave makroekonomike janë të kufizuara.

Për uljen e presioneve në tregun financiar të vendit, mbajtjen e produktit në nivelin potencial dhe kufizimin e shkurtimeve të shpenzimeve private (crowding-out), konsolidimet fiskale të përshtatura në formë prociklike dhe të mbështetura me masa kompensuese monetare bëhen të domosdoshme. Konsolidimet janë të efektshme deri në masën në të cilën ato u qëndrojnë ndryshimeve në zhvillimet ekonomike të nxitura nga rrjedhat e kapitalit dhe shkalla e parashikimit të natyrës, masës dhe drejtimit të këtyre rrjedhave.

Komponentët e politikës fiskale, taksat dhe programet e shpenzimeve publike, u shërbejnë qëllimeve të rëndësishme ekonomike dhe shoqërore të cilat mund të vihen në rrezik po qe se janë të nevojshme përshtatjet kuantitativisht të gjera për afate të shkurtra. Me disa variabla fiskale është vështirë të manipulohet në mënyrë fleksibile për periudha afatshkurtra, meqë kjo mund të rezultojë me kosto të lartë të transaksionit dhe krijon shtrembërime në alokacionin dhe rishpërndarjen e resurseve. Nëse vlerësimet shpijnë në përfundim se reagimi fiskal është i pashmangshëm, atëherë duhet vënë në përdorim komponentët e politikës fiskale të cilat mendohen të jenë më fleksibile, më efektive, dhe krijojnë më pak shtrembërime se të tjerat.

Në këto kushte, rëndësi të veçantë ka identifikimi dhe ndarja e funksioneve bërthamore në strukturën fiskale, proces i cili vështirësohet nga fakti i definimit të kësaj “bërthame”. Veçimi i këtyre funksioneve dallon ndërmjet vendeve të ndryshme varësisht nga ajo se çka mendohet si e nevojshme dhe e domosdoshme në aspektin shoqëror. Ky definim nuk duhet të merret si i përhershëm përderisa qeveria mund të bëjë korrigjime të kohëpaskohshme për të vlerësuar koston eventuale të përshtatjeve të pranueshme në strukturën fiskale. Veçimi i funksioneve bërthamore lehtëson në masë të madhe zgjedhjen dhe përdorimin e atyre instrumenteve që më së paku do të prekin bërthamën e strukturës fiskale si përgjigje ndaj rrjedhave të kapitalit.

E gjithë kjo na shpie në përfundim se hapja ndaj rrjedhave të kapitalit kushtëzohet paraprakisht me ndërtimin e një disipline të brendshme për drejtimin e politikës fiskale. Kjo disiplinë sigurohet me vënien e rregullave të cilat mbështeten në principet e politikës fiskale dhe ndikon në formimin e pritjeve stabile në treg, në mënyrë që lëkundjet dhe shtrëngimet potenciale fiskale shihen si të pranueshme dhe konsistente me rregullat e ndërtuara për menaxhim të një politike të matur fiskale.